

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

UFD		
02 FEB. 2004		
Saksnr		
200307611	106	50

Oslo 30.01.2004

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høringsuttalelse fra Rudolf Steinerhøyskolen til NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler.

Innledning

Rudolf Steinerhøyskolen er i utgangspunktet positiv til en felles lovgivning for private og offentlige universiteter og høyskoler og en ny felles lov som erstatning for Privathøyskoleloven og Universitets- og høyskoleloven. Vi vurderer lovforslaget som positivt, og gir i hovedsak tilslutning til utvalgets flertall. Vi vurderer flertallets forslag som en erkjennelse av at de private høyskoler er en integrert del av det høyere utdanningssystemet, og at dette også vil bety at de økonomiske vilkår innenfor høyere utdanning blir mer likeverdige.

Det er likevel en del punkter i denne forbindelse som vi mener ikke blir ivaretatt av Ryssdalutvalget. Våre innvendinger går først og fremst på akademisk mangfold, akademisk frihet, opptak av studenter og finansiering. Dette vil vi kommentere etter hvert i høringsuttalelsen.

Når det gjelder utredningens hoveddel, styring og organisering av statlig høyere utdanning i Norge, regner vi med at høringsinstansene innenfor offentlig universitets- og høyskolesektor kommer med de kommentarer som er aktuelle, men vi vil likevel påpeke følgende:

Rudolf Steinerhøyskolen 30.01.2004: Høringsuttalelse til NOU 2003:25: Ny lov om universiteter og høyskoler.

1

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

- Vi deler flertallets syn på at statlige utdanningsinstitusjoner bør etableres som selvstendige rettssubjekter utenfor den statlige forvaltning. Offentlige myndigheters mulighet for å gripe inn i institusjonenes faglige prioriteringer må begrenses. Vi mener også at institusjonene må få stor grad av frihet til å velge egne ledelses- og styringsformer.
- Vi stiller oss fullt og helt bak utvalgets betoning av institusjonell autonomi. Dette har lange tradisjoner innenfor academia, og det er oppmuntrende at utvalget ikke bare har lagt vekt på en uavhengighet av markedsmekanismer og en forståelse av at forretningsmessige prinsipper ikke kan styre en fri forsknings- og utdanningsinstitusjons virksomhet, men også at det er behov for en større grad av autonomi i forhold til departementet og statsråden. Utgangspunktet må være at institusjonenes virksomhet har en egenverdi – uavhengig av statens og næringslivets interesser.
- Vi er bekymret for finansieringsformen: En for stor grad av institusjonenes inntekter er knyttet opp mot studiepoengs- og gradsproduksjon, samtidig som det stilles skjerpede krav om ekstern finansiering. Dette kan medføre en uheldig tilpasning av studietilbud og studentutvalg, og faglige krav kan komme i konflikt med nødvendig studiepoengsproduksjon for å kunne opprettholde institusjonens aktivitet. Det siste vil i særlig grad gjelde mindre institusjoner.
- Vi ser ingen gode grunner til at det skal være et eksternt flertall i styrene for universiteter og høyskoler. (Flertallets forslag § 11-1). I et slikt styre vil det være en fare for at legitimiteten i forhold til institusjonens ansatte kan bli redusert, det er også en fare for at et slikt styre vil ha et mer perifert forhold til institusjonens faglige virksomhet. Det vil være et åpenbart legitimitetsproblem overfor vitenskapelig

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

ansatte/ undervisningspersonell når bare 2 av 11 styrerepresentanter kommer fra disse gruppene. Vi vil foreslå at dagens regler for styresammensetning blir videreført.

- Vi vil be om at de statlige institusjonenes stilling innenfor GATS-reglene blir videre utredet.

Vi vil i det følgende legge vekt på momenter som har direkte betydning for vår institusjon.

Prinsipielt utgangspunkt:

Utvalget er samlet i synet på at det bør være én felles lov for statlige og private institusjoner, og i en sikring og presisering av institusjonenes uavhengighet i forhold til politiske myndigheter. Dette samsvarer fullstendig med vårt prinsipielle grunnsyn, og vi vil i det følgende peke på de problemer vi finner i utredningen i forhold til dette.

Vi konstaterer at utvalget er samlet om de prinsipielle utgangspunktene. Vi er spesielt glade for at det er betonet at kritisk forskning av høy kvalitet er avgjørende for innsikt i oss selv, vår kultur og naturen omkring oss. (Kap 4.2). Kapittel 4.1 og 4.2 legger stor vekt på de samfunnsmessige og personlige betydninger av de høyere utdanningsinstitusjonenes undervisningsvirksomhet, og viser en forståelse av at akademisk frihet og nyskapning er fundamentet for denne betydning.

Vi mener at loven burde sikre de ikke-statlige institusjonenes betydning som en garanti mot ensretting og faglig innadvendthet.

Vi stiller oss ellers bak flertallets vurderinger i kap 3.3.2, der det blir presisert at de ikke-statlige høyskolene ikke bare er et supplement til det offentlige tilbudet, men likeverdige institusjoner som tilbyr høyere utdanning og forskning av høy kvalitet. Vi ser i denne sammenheng behovet for et felles lovverk, men vi mener at intensjonen om å legge til rette for ikke-statlige faglig-pedagogiske alternativ ikke er tilstrekkelig ivaretatt i lovteksten.

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

1. Lovens formål og fellesbestemmelser:

Vår virksomhet er i dag regulert av *Lov om private høyskoler*. Ved ny lov ville vi forventet en presisering av betydningen av mangfold og ny utvikling. I stedet opplever vi en svekket lovbeskyttelse, i og med at de ikke-statlige institusjoner overhodet ikke blir berørt under lovens formål. I privathøyskolelovens formålsparagraf heter det at loven skal "bidra til å sikre drift av private høyskoler som faglig er på høyde med de statlige". Dette innebærer en finansiell forpliktelse, samtidig som det gir uttrykk for en forståelse for at det er nødvendig med et akademisk, livssynsmessig og pedagogisk mangfold innenfor høyere utdanning/undervisning.

Vi legger videre merke til at formålsparagrafen omtaler utdanning og forskning på "høyt internasjonalt nivå" og kunnskapsformidling til samfunnet for øvrig.

Rudolf Steinerhøyskolens mening er at formålsparagrafen ikke i tilstrekkelig grad legger vekt på den betydning de ikke-statlige institusjonene har for å sikre mangfold og nyskaping. Vi savner også en lovmessig beskyttelse av de ikke-statlige virksomhetenes finansiering og frihet. I denne sammenheng er det **fundamentalt at det akademiske og pedagogiske mangfoldet som en oppnår gjennom finansiering og akkreditering av ikke-statlige akademiske miljøer blir beskyttet i lovens formål.**

Vi savner også en videre diskusjon av "høyt internasjonalt nivå". Det er åpenbart at samfunnet har behov for å sikre at de utdanningsinstitusjoner det finansierer holder et høyt nivå, men vi har tidligere sett at en internasjonal konkurranse om å være best i klassen ikke nødvendigvis fører til konstruktiv praksis. Vi minner her om det "strategisk-pedagogiske" prosjektet, med utspring i USAs frykt for å tape terreng i forhold til Sovjetunionen etter den vellykkede Sputnikoppskytningen, som resulterte i "Ny matematikk" i norske skoler på 70-tallet. Vi savner en problematisering av "høyt internasjonalt nivå" og en klargjøring av at de norske utdanningsinstitusjonene, statlige eller ikke-statlige, på selvstendig grunnlag må fastlegge sine nivåkriterier og legge grunnlaget for sin vitenskapelige virksomhet. Vi ser at

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

dette er trukket inn i forbindelse med flertallets forslag § 1-3, siste ledd, men er bekymret for de begrensninger som ligger i "... sitt eget faglige og verdimessige grunnlag, innenfor de rammer som er fastsatt i lov og institusjonens vedtekter."

Det går i merknad til flertallets forslag til § 1-1 frem at den høyere utdanning i Norge må holde et faglig nivå som er i stand til å møte den internasjonale konkurransen. Vi savner en diskusjon av dette punktet i forhold til for eksempel pedagogiske og helsefaglige profesjonsutdanninger. Profesjonsutdanningenes særstilling er etter vår mening lite behandlet i utredningen.

Ut fra utredningen undrer vi oss også over at akademisk frihet ikke er tatt inn som en generell formålsbestemmelse.

Vi foreslår en videreføring av privathøyskolelovens formålsparagraf i den nye loven, og vil også be om at sikring av akademisk frihet blir tatt inn i § 1-1.

Flertallets forslag gir i § 1-3, fjerde ledd, en presisering av institusjonenes rett til å utvikle sitt eget faglige og verdimessige grunnlag. Vi er glade for at merknaden til dette punktet legger vekt på legitimiteten til ikke-statlige institusjoner som er etablert som faglig-pedagogisk alternativ. **Vi mener denne presiseringen bør inn i lovteksten.**

Merknad til § 1-4, Nr 3 presiserer en intensjon om å utvikle finansieringsmekanismer som gir institusjonene økonomiske incentiver til å ha en andel eksternt finansiert virksomhet. Vi er redd for at dette kan komme i strid med institusjonenes autonomi og forskning. Vi tror også at utdanninger som ikke kan markedstilpasses og gjøres attraktive for private investorer, kan bli skadelidende.

I forhold til flertallets forslag § 1-4, har vi også en kommentar til punkt 7: ..."Påse at norsk høyere utdanning og forskning følger den internasjonale forskningsfronten og utviklingen av

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

høyere utdanningstilbud.” Vi ser ikke noe behov for en lovfesting av det innlysende i at norske høyere utdanningsinstitusjoner må være orientert og oppdatert på internasjonal forskning og undervisning, og vi vil samtidig anta at det vil være meningsløst å lovpålegge norske universiteter og høyskoler å følge etter institusjoner utenfor landet når det gjelder forskning og utdanningstilbud.

Vi er fornøyde med presiseringen av akademisk og kunstnerisk frihet i § 1-6.

2. Faglige bestemmelser.

Vi vil her kommentere flertallets forslag til § 2-5. I syvende ledd går det frem at departementet kan gi pålegg om at også ikke-statlige høyskoler kan pålegges deltakelse i samordnet opptak. Vi finner ikke at dette er tilstrekkelig begrunnet i innstillingens 7.3.4. og mener at regelen kommer i konflikt med § 1-6 nr. 3. For en pedagogisk høyskole med et faglig-pedagogisk alternativ, må vi også ha rett til å utvikle egne rangerings-, opptakskrav og opptaksrutiner. Ved Rudolf Steinerhøyskolen innkaller vi aktuelle søkere til intervju, opptaksprosessen blir således av en helt annen karakter og et annet omfang enn ved poengopptak eller åpne studier. Å bli pålagt deltakelse i samordnet opptak ville være en begrensning av høyskolens faglige frihet og autonomi.

Vi vil ellers slutte opp om merknaden til § 2-8 om eksamen eller annen evaluering. Det er svært positivt at begrepet ”likestilt evaluering” blir tatt inn i lovteksten.

3. Til kapittel 6: Ansettelse

I merknaden til flertallets forslag til § 6-3, går det frem at det allerede i dag er et generelt krav om at faglig ansatte ved private høyskoler skal ha de samme kvalifikasjoner som faglig ansatte ved statlige institusjoner. Vi slutter i utgangspunktet opp om dette, men ber om at det legges til rette for en økt kompetanseutvikling innenfor fagområder hvor det tidligere ikke har eksistert utdanning på mastergradsnivå. Dette vil innebære en satsning på mastergradsstudier innenfor steinerpedagogikk, etter hvert også doktorgradsprogrammer, noe som på sikt vil

Rudolf Steinerhøyskolen

Lærer- og førskolelærerutdanning

være en forutsetning for å opprettholde både de generelle og spesielle kvalifikasjonskrav som gjelder ved Rudolf Steinerhøyskolen.

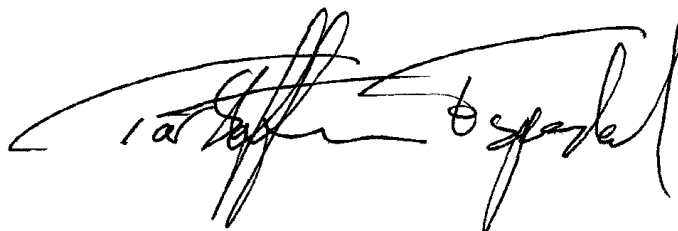
4. Til kapittel 7: Diverse bestemmelser

I tilknytning til § 7-1 savner vi en klargjøring av begrepet "fullfinansiert". Vi vil i utgangspunktet gå inn for et gratisprinsipp også for våre studenter, da gratis og allmenn tilgjengelig høyere utdanning bør være en av grunnpilarene i velferdssamfunnet. Vi tar for tiden en studieavgift på kr 13000 pr år på bachelorgradsnivå. Ved en statlig fullfinansiering, hvor også husleie, undervisningsutstyr, forsknings- og utviklingsvirksomhet m.m. inngår som en del av beregningsgrunnlaget, vil vi med glede la egenbetalingen falle bort.

Vi slutter oss for øvrig til utvalgets vurderinger i utredningens kap. 3.3.5, der det fremgår at en større likestilling mellom statlige og ikke-statlige institusjoner med hensyn til faglige fullmakter, finansiering og institusjonell frihet, tilsier at de generelle overordnede krav og formål med virksomheten bør være mest mulig like. Vi er likevel bekymret for at det ikke legges ytterligere føringer på statens prioriteringer, da finansieringen fortsatt vil være avhengig av statens finansieringsevne og –vilje til enhver tid.

Til lovforslagets del II ,om Statlige universiteter og høyskoler, gir vi ingen videre uttalelse.

Med vennlig hilsen
for Rudolf Steinerhøyskolen:

Tor Steffen Espedal

Rudolf Steinerhøyskolen
Prof. Dahls gt. 30, 0260 Oslo